

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

MINISTERSTVO PRÁCE
A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ

#rodinyvkrajích

Návrh na rozšíření stávající koncepce rodinné politiky v Královéhradeckém kraji pro roky 2020–2023

Vypracováno v rámci projektu Koordinace opatření na podporu sladění pracovního a rodinného života na úrovni krajů reg. č. (CZ.03.1.51/0.0/0.0/15_009/0006233) jako návrh k využití pro Královéhradecký kraj.

Obsah

1	Úvod	1
2	Vybrané aspekty rodinné politiky z pohledu Národní koncepce rodinné politiky a strategických materiálů věnovaných rodinné politice	3
2.1	Klíčové principy rodinné politiky	3
2.2	Rodina.....	4
2.3	Funkční rodina	4
2.4	Očekávání.....	5
2.5	Životní fáze a preference v rodinné politice.....	7
2.6	Reprodukční plány žen a mužů.....	7
2.7	Proměnlivé hodnoty a priority rodiny.....	7
2.8	Role ženy a muže	8
2.9	Rovnováha mezi prací a rodinou	8
3	Shrnutí demografické a socioekonomické situace rodin v Královéhradeckém kraji	9
4	SWOT analýza a návrhy opatření na podporu rodin, dotýkající se různých oblastí života všech typů rodin v kraji	15
4.1	SWOT analýza	15
4.1.1	Silné stránky	15
4.1.2	Slabé stránky.....	16
4.1.3	Hrozby	17
4.2	Návrh obecných opatření.....	17
4.2.1	Příležitosti.....	19
5	Souhrn často diskutovaných témat rodinné politiky	21
6	Návrh priorit pro Královéhradecký kraj	22
7	Závěr	27
	Seznam zkratk	28
8	Použitá literatura a zdroje	29
9	Přílohy	33

1 Úvod

Rodina je hodnotou, která má nezpochybnitelný a klíčový význam v životě každého člověka. Úroveň života v rodinách se přímo odráží i na úrovni života společnosti, ve které rodiny žijí. Proto je pozitivní působení na rodiny ve svém důsledku i pozitivním působením na stav společnosti.

Historicky první koncepční dokument v oblasti rodinné politiky, *Koncepci rodinné politiky Královéhradeckého kraje 2012–2016*, schválilo Zastupitelstvo Královéhradeckého kraje usnesením č. ZK/25/1834/2012 ze dne 26. ledna 2012. Hlavním cílem přijaté koncepce bylo v první řadě ukotvit rodinnou politiku jako jednu z plnohodnotných regionálních politik, která bude cíleně rozvíjena. Navazující koncepční dokument, *Koncepce rodinné politiky Královéhradeckého kraje pro období 2017–2020* (dále jen Koncepce), je dokladem toho, že rodinná politika je i nadále pro Královéhradecký kraj prioritou¹.

Tento návrh se také opírá o *Koncepci rodinné politiky*, kterou zpracovalo Ministerstvo práce a sociálních věcí (dále jen „MPSV“) ve spolupráci s Odbornou komisí pro rodinnou politiku, jež byla ustanovena v souladu s Programovým prohlášením. *Koncepce rodinné politiky* byla dne 17. září 2017 schválena Vládou ČR a představuje tak hlavní strategický dokument pro rozvoj rodinné politiky v ČR.

Rodinná politika je politikou průřezovou. Ve svém širším pojetí se prolíná do množství veřejných oblastí života společnosti. Velmi úzce souvisí nejen s politikou sociálního zabezpečení, bytovou politikou, ale i politikou zaměstnanosti, se zdravotní politikou, systémem vzdělávání i oblastí dopravní obslužnosti. Cíle a opatření výše uvedených politik, bezprostředně ovlivňují život rodin. **Úkolem opatření v tomto doplňujícím návrhu, který navrhuje členové platformy pro rodinnou politiku, je obecné zacílení na všechny typy funkčních rodin, které v kraji žijí.** Návrh reflektuje nejen současnou praxi, ale zaměřuje se také na oblasti, jež v předchozích strategických materiálech² Královéhradeckého kraje nebyly koncepčně

¹ *Koncepce rodinné politiky Královéhradeckého 2017–2020* [online]. Královéhradecký kraj, 2020 (cit. 20. 3. 2020). Dostupné z: <http://www.kr-kralovehradecky.cz/cz/krajsky-urad/socialni-oblast/rovne-prilezitosti/koncepce-rodinne-politiky-kralovehradeckeho-kraje-2017---2020-105982/>(str. 3).

² *Strategie rozvoje Královéhradeckého kraje 2014–2020* [online]. Královéhradecký kraj, 2019 (cit. 20. 3. 2020). Dostupné z: http://www.kr-kralovehradecky.cz/assets/rozvoj-kraje/rozvojove-dokumenty/rozvoj-2014-2020/Strategie_rozvoje_KHK_2014-2020.pdf.

Dotační strategie Královéhradeckého kraje 2017–2020 [online]. Královéhradecký kraj, 2017 (cit. 20. 3. 2020). Dostupné z: <http://www.kr-kralovehradecky.cz/cz/rozvoj-kraje/rozvojove-dokumenty/dotacni-strategie/dotacni-strategie-kralovehradeckeho-kraje-2017-2020-98016/>

Plán rozvoje sociálních služeb 2011–2017 [online]. Portál sociálních služeb, 2018 (cit. 20. 3. 2020). Dostupné z: <http://www.kr-kralovehradecky.cz/cz/krajsky-urad/socialni-oblast/rozvoj-soc-sluzeb/plan-rozvoje-soc-sluzeb/krajsky-plan-rozvoje-socialnich-sluzeb-10406/>

Strategie prevence sociálně nežádoucích jevů v Královéhradeckém kraji 2017–2021 [online]. Královéhradecký kraj, 2016 (cit. 20. 3. 2020). Dostupné z: <http://www.kr-kralovehradecky.cz/assets/krajsky-urad/socialni-oblast/socialni-prevence/prevence-kriminality/Strategie-prevence-socialne-nezadoucich-jevu-v-Kralovehradeckem-kraji-2017---2021.pdf>.

zpracovány. Konkrétní kroky by pak měly být rozpracovány v jednotlivých realizačních plánech aktuálně na každý příslušný rok.

2 Vybrané aspekty rodinné politiky z pohledu Národní koncepce rodinné politiky a strategických materiálů věnovaných rodinné politice

Jak již bylo v předchozí kapitole uvedeno, výchozím materiálem pro tento návrh na doplnění krajské koncepce Královéhradeckého kraje nejsou jen předchozí koncepce kraje, ale také *Koncepce rodinné politiky*³. V této části proto zmíníme několik vybraných kapitol z této koncepce, které jsou z pohledu krajské úrovně důležité.

Základní principy rodinné politiky vycházejí z ústavně chráněných hodnot a práv uvedených především v čl. 10 a 32 *Listiny základních práv a svobod Ústavy ČR*.

Dále z mezinárodních závazků ČR plynoucích zejména z *Úmluvy o právech dítěte*, *Úmluvy o odstranění všech forem diskriminace žen*, z *Mezinárodního paktu o občanských a politických právech* a *Mezinárodního paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech* a konečně z *Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod* a jejich dodatkových protokolů (zejm. čl. 10 – ochrana soukromého a rodinného života, čl. 12 – právo uzavřít manželství, čl. 14 – zákaz diskriminace, čl. 5 rovnost mezi manžely). Výčet mezinárodních dokumentů uzavírá *Listina základních práv EU*.⁴

Koncepce tak směřuje k podpoře naplňování těchto základních lidských práv a svobod člověka, včetně rovnosti mužů a žen a práv dětí, na úrovni České republiky, potažmo i na úrovni Královéhradeckého kraje.

2.1 Klíčové principy rodinné politiky⁵

„Klíčovým principem rodinné politiky je vytvářet rodinám takové prostředí, ve kterém mohou svobodně naplňovat svá přesvědčení a rozhodnutí týkající se rodinných hodnot, způsobů péče a cílů rodinného i osobního života, a to za předpokladu respektování ústavních hodnot a z nich vycházejících zákonů“.

V návaznosti na *Strategický rámeček České republiky 2030* a *Koncepci rodinné politiky* z roku 2017, ve snaze posílit soudržnost společnosti a zvýšit důvěru obyvatelstva v budoucnost a v prostředí, ve kterém vyrůstají a žijí, byly definovány následující cíle rodinné politiky⁶:

³ *Koncepce rodinné politiky* [online]. MPSV, 2017 (cit. 17. 3. 2020). Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/Koncepce_rodinne_politiky.pdf.

⁴ *Ibid.*, s. 3.

⁵ Klíčovými principy rodinné politiky jsou možnost volby, blaho dítěte a posilování mezigenerační solidarity. *Ibid.*, s. 3.

⁶ Koncepce definuje cíle rodinné politiky za účelem posílení soudržnosti celé společnosti a zvýšení důvěry obyvatelstva v budoucnost a v prostředí, ve kterém vyrůstají a žijí. *Koncepce rodinné politiky* [online]. MPSV, 2017 (cit. 17. 3. 2020). Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/Koncepce_rodinne_politiky.pdf.

- a) Vytvářet **pozitivní společenské klima** vůči rodinám, zdůrazňovat důležitou úlohu rodiny ve společnosti. Minimalizovat bariéry a společenské tlaky. Instituty rodiny, rodičovství a manželství mají požívat zvláštní zákonné ochrany a společenské uznání. Posilovat autonomii rodiny.
- b) Vytvářet **příznivé socioekonomické podmínky** stimulující funkčnost rodin a výchovu dětí. Zaměření na finanční zajištění rodiny, slučitelnost práce a rodiny, služby péče o děti i seniory či jiné závislé osoby, a umožnit tak rodinám získat dostatek volného času pro zkvalitnění a zintenzivnění sociálních vazeb.
- c) Zaměřit **pozornost na rodiny se specifickými potřebami** – zejména na neúplné rodiny, rodiny s příslušníkem se zdravotním postižením, rodiny se třemi a více dětmi a rodiny ohrožené relativní i absolutní chudobou. Cílená opatření vedoucí k rovnému přístupu ve vzdělávání a uplatnění na trhu práce i ve společnosti.
- d) Posilovat **význam rodinných hodnot**, kterými jsou trvalý vztah, manželství, vzájemná péče, projevy lásky a úcty.
- e) **Podporovat sňatečnost a porodnost.**⁷

2.2 Rodina

Ve společnosti je úloha dnešní rodiny nezastupitelná. Rodina je prostorem, kde dochází k formování osobnosti člověka, prostorem tvorby lidského kapitálu, výchovy i růstu budoucích generací. Rodina jako taková, je bezesporu základní a nejvýznamnější jednotkou naší dnešní společnosti. Jen stabilní a prosperující rodiny jsou zárukou dobrého prostředí pro výchovu dětí, udržitelného rozvoje společnosti i její funkčnosti a soudržnosti.⁸ Z těchto důvodů patří rodinná politika mezi strategické priority vlády ČR.

Stát se zavazuje podporovat všechny typy rodin s dětmi tak, jak to odpovídá platné legislativě ČR i jejím mezinárodním závazkům.⁹

2.3 Funkční rodina

Pod pojmem „funkční rodina“ se rozumí rodina plnící své základní přirozené funkce – tj. biologicko-reprodukční, sociálně-ekonomickou, socializační, regenerační i podpůrnou, neboli emocionálně-stabilizační. Bez fungující rodiny, realizující své základní funkce, je samotná existence společnosti ohrožena. Bez soudržné fungující rodiny nebude soudržná ani společnost, což eventuálně povede k menší spokojenosti s životem obecně. Nesoudržná společnost bude vždy rozkládána vnitřními tensemi (včetně politických konfliktů), a bude

⁷ Vzhledem k demografickým změnám v současné společnosti.

⁸ *Koncepce rodinné politiky* [online]. MPSV, 2017 (cit. 17. 3. 2020). Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/Koncepce_rodinne_politiky.pdf. (str. 4).

⁹ *Ibid.*, s. 5.

se muset potýkat s nepřiměřeně vysokými dodatečnými náklady v rovině sociální, ekonomické, i emocionální.¹⁰

2.4 Očekávání

Lidé především očekávají vytvoření stabilního právního prostředí, především bez byrokratické zátěže a regulací a s důrazem na socioekonomické jistoty. Zejména očekávají vytvoření produktivního ekonomického prostředí s funkčním trhem práce, který je nezbytnou podmínkou pro udržitelné zvyšování reálných mezd, a tedy i životní úrovně rodin s dětmi. Toto se samozřejmě týká v neposlední řadě i rodin bezdětných.¹¹

Z průzkumů z roku 2019 vyplývá, že přibližně devět z deseti Čechů souhlasí s provozováním družiny u každé základní školy (88 % respondentů se vyjádřilo rozhodně nebo spíše pro). Pro zvýšení počtu jeslí se vyjádřilo 63 % respondentů. Zhruba sedm z deseti respondentů by podpořilo vícerychlostní rodičovskou dovolenou (shodně 68 %). Přibližně čtyři pětiny dotázaných by podpořily zavedení otcovské dovolené¹² (82 %) a zvýšení rodičovského příspěvku (80 %). Přibližně tři čtvrtiny respondentů by odsouhlasily zvýšení přídavků na děti (77 %) a placení výživného státem za neplatiče (74 %), od kterých by pak stát peníze vymáhal.¹³ Stejný průzkum týkající se názorů občanů na vybraná opatření v rodinné politice byl realizován i v únoru 2020¹⁴. Výsledky obou průzkumů jsou velmi podobné.

V oblasti tvorby rodinné politiky je nutné reflektovat postoje všech skupin obyvatelstva.

Postoje lidí k rodinné politice jsou ovlivněny na jedné straně životními hodnotami a zkušenostmi vycházejícími z rodinného zázemí, ve kterém vyrůstali, a na straně druhé ekonomickými a sociálními podmínkami, které utváří společenská struktura, v níž lidé žijí a pracují. Je také nutné přihlížet vývoji a proměnlivosti preferencí rodin dle životních fází. Zejména je třeba akceptovat, že v období, kdy mají rodiny malé děti, je potřeba reflektovat jejich přání lépe kombinovat péči o děti se zaměstnáním prostřednictvím flexibilních pracovních úvazků apod.

Z časového srovnání (viz graf č. 1) je patrné, že od roku 2007 do roku 2010 postupně klesal podíl těch, kteří se domnívali, že se vláda o sociální situaci rodin stará nedostatečně a stoupala křivka zastupující názor tzv. přiměřené starosti vlády v této oblasti. V následujících dvou šetřeních (rok 2011 a 2012) se situace obrátila a podíl přesvědčených o nedostatečném zájmu

¹⁰ *Koncepce rodinné politiky* [online]. MPSV, 2017 (cit. 17. 3. 2020). Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/Koncepce_rodinne_politiky.pdf. (str. 5).

¹¹ *Ibid.*, s. 22–25.

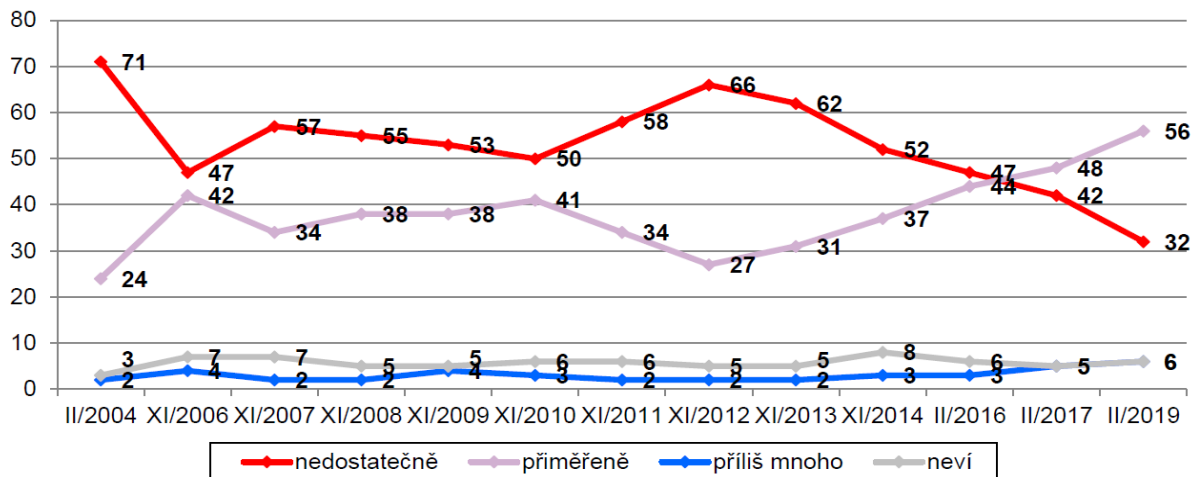
¹² Jedná se o týden placeného volna pro otce.

¹³ *Názory občanů na vybraná opatření v rodinné politice – únor 2019* [online]. CVVM SOÚ AV ČR, 2019 (cit. 20. 3. 2020). Dostupné z: https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a4881/f9/es190318.pdf

¹⁴ *Názory občanů na vybraná opatření v rodinné politice – únor 2020* [online]. CVVM (cit. 20. 3. 2020). Dostupné z: <https://cvvm.soc.cas.cz/tiskove-zpravy/ekonomicke/socialni-politika/5177-nazory-obcanu-na-vybrana-opatreni-v-rodinne-politice-unor-2020>

vlády o sociální situaci rodin vzrostl (meziroční nárůst vždy o 8 procentních bodů) a podíl těch, jež hodnotili starost vlády jako přiměřenou, poklesl (v součtu o 14 procentních bodů).

Graf č. 1: Jak se vláda stará o sociální situaci rodin s dětmi (v %)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Od roku 2012 pak dochází k postupnému trvalému poklesu lidí s pocitem, že vláda sociální situaci rodin s dětmi řeší nedostatečně a paralelně k nárůstu těch, jež hodnotí péči ze strany vlády o rodinnou politiku jako přiměřenou. V šetření z roku 2016 došlo k vyrovnání podílu těchto dvou odpovědí a v dalším šetření z roku 2017 poprvé od počátku měření v roce 2004 statisticky významně převážil podíl těch, kteří hodnotí starost vlády o sociální situaci rodin s dětmi jako přiměřenou. Vzrůstající trend odpovědi „přiměřeně“ pokračoval i v aktuálním šetření, kdy v porovnání s rokem 2017 dále vzrostl o 8 procentních bodů a dosáhl nové maximální hodnoty převyšující polovinu dotázaných (56 %). Naopak oproti předchozímu šetření o 10 procentních bodů na dosud nejnižší hodnotu poklesl podíl těch, kteří si myslí, že se vláda o sociální situaci rodin s dětmi stará nedostatečně. Podíl těch, kteří vidí starost vlády o sociální situaci rodin s dětmi jako příliš velkou, se stabilně pohybuje okolo 5 % dotázaných. Celkově je současný stav hodnocení absolutně nejlepší od roku 2004, kdy byla tato otázka pokládána poprvé.¹⁵

Výše uvedené informace lze tedy shrnout takto. Lidé očekávají od rodinné politiky startovací byty, podporu flexibilních forem práce, dostatek školek a družin, půjčky pro mladé rodiny, snížení daní pro rodiny s dětmi, zavedení společného zdanění manželů, rozšíření porodného, otcovskou dovolenou a vícerychlostní rodičovskou dovolenou.¹⁶

¹⁵ *Názory občanů na vybraná opatření v rodinné politice – únor 2019* [online]. CVVM SOÚ AV ČR, 2019 (cit. 20. 3. 2020). Dostupné z:

https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a4881/f9/es190318.pdf

¹⁶ *Koncepce rodinné politiky* [online]. MPSV, 2017 (cit. 17. 3. 2020). Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/Koncepce_rodinne_politiky.pdf (str. 23).

2.5 Životní fáze a preference v rodinné politice

Postoje lidí k rodinné politice jsou často ovlivněny na jedné straně životními hodnotami a zkušenostmi z rodiny, v níž vyrůstali, a na straně druhé jsou zase ovlivněny ekonomickými a sociálními podmínkami, jež utváří společenská struktura, v níž lidé pracují a žijí. Je nutné přihlížet k tomu, že preference lidí se vyvíjejí dle jejich životních fází. Kupříkladu v období, kdy rodiny mají malé děti, je potřeba reflektovat přání rodičů, kteří se chtějí starat o děti a zároveň kombinovat péči se zaměstnáním prostřednictvím flexibilních úvazků. Obdobné je to u rodin zajišťujících péči o stárnoucí rodiče. Předložená struktura a priority navrhovaných změn a opatření by proto měly ve sféře rodinné politiky i ve své komplexitě zohlednit potřeby rodin v různých fázích života.¹⁷

2.6 Reprodukční plány žen a mužů

Hodnotové orientace lidí se liší nejen dle věku a pohlaví, ale i podle úrovně vzdělání a pracovního postavení. Například otázka dostupnosti a cen předškolních zařízení zajímá více ženy a častěji jsou také pro jejich vyšší dostupnost. Během životního cyklu mění mnozí muži a ženy své rodičovské plány, a přizpůsobují jejich realizaci reálným podmínkám a životním okolnostem. Průzkumy poukazují na nesoulad v postojích mužů a žen v otázce plánování rodiny. Rodičem se totiž plánuje stát 57 % bezdětných mužů ve věku 25–29 let a 29 % mužů v tomto období stále neví, zdali se vůbec chtějí stát rodiči. V případě ženských protějšků plánuje rodinu až 75 % z dotázaných a jen 18 % není v tomto období doposud rozhodnutých.

S plánem mít další dítě nesouhlasí převážně žena, neboť většina péče o dítě závisí na ní. Tento fakt má významný podíl na tom, že stávající politiky – zaměřené na zvýšení porodnosti – nejsou příliš úspěšné. Politiky na podporu porodnosti by proto měly být zaměřeny na ulehčení břemena ženám pečujícím o děti prostřednictvím dostupnějších služeb a zapojením mužů do péče o děti.¹⁸

2.7 Proměnlivé hodnoty a priority rodiny

Změny struktury rodin a domácností jsou také podmíněny mimo jiné i růzností hodnotových orientací. Rodina jako hodnota je českou společností stále velmi vysoce ceněna, její obsah se však mění. Z průzkumů a šetření například vyplývá, že více jak polovina lidí považuje za zcela v pořádku společné žití bez plánování sňatku. Necelá třetina lidí vnímá jako důležité narození dítěte až po svatbě. Většina nastávajících rodičů, ještě před narozením potomka, zejména řeší problematiku stabilního zaměstnání, dostatečného finančního zajištění a bydlení. Lidé také hodnotí za nejdůležitější „žít ve spokojené rodině“, „mít v životě děti a stálého životního partnera“ a až dále pak hodnotí možnosti „věnovat se svým zálibám“ a „dosáhnout úspěchu v zaměstnání“, nebo „mít přátele, se kterými si dobře rozumíte“. U žen i mužů se také v čase různí představy o ideálním věku při narození prvního potomka. U otců je to věk 30 let

¹⁷Koncepce rodinné politiky [online]. MPSV, 2017 (cit. 17. 3. 2020). Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/Koncepce_rodinne_politiky.pdf (str. 23).

¹⁸Ibid., s. 23.

a více, u žen 24–30 let. Z průzkumů a různých šetření také vychází, že lidé nemají tolik dětí, kolik by si ve skutečnosti přáli.¹⁹

2.8 Role ženy a muže

Postoje populace ke kombinování práce a péče o děti ukazují, že je v ČR očekáváno jak od mužů, tak od žen. S výrokem, že „pracující matka může se svým dítětem vytvořit stejně vřelý a bezpečný vztah jako matka, která není zaměstnána“, rozhodně nebo spíše nesouhlasí pouze 18 % populace ČR. Přesvědčení, že „finančně do rodinného rozpočtu by měli přispívat muž i žena“, sdílí 86 % české populace. Přitom při vyjádření postojů k rolím mužů a žen polovina mužů a 43 % žen v ČR rozhodně či spíše souhlasí také s výrokem, že „žena se má starat o rodinu a domácnost a muž má vydělávat peníze.“ Rozpor tohoto i předchozího názoru naznačuje určitou nevyjasněnost postojů české veřejnosti k otázkám dělby rolí v rodině. Takový rozpor v postojích se ale jen málo promítá do reálného ekonomického chování žen a mužů v rodině.²⁰

2.9 Rovnováha mezi prací a rodinou

Rovnováha mezi prací a životem není jen o počítání hodin²¹. Podle webu *www.leadingeffectively.com* ukázal nedávný průzkum organizace CCL²², že metafora „rovnováhy“ není zrovna nejlepším přístupem k tomuto tématu. Představa vah, kde na jedné straně vážíme množství času stráveného v práci, zatímco na druhé čas věnovaný rodině, není nejlepší. Taková představa totiž není ani přesná, ani konstruktivní. Adam Grant ve své knize *Give and Take* tvrdí, že nejvíce energie vám dodají činnosti, které mají nějaký skutečný dopad na to, co je pro vás v životě důležité. Nemusíte tedy počítat hodiny. Správný přístup spočívá v zamyšlení se nad tím, co nás nabíjí energií – ať už v práci, nebo mimo ni.

Pocit rovnováhy mezi prací a rodinou významně přispívá k celkové životní spokojenosti.²³ Česká republika patří k zemím s nejvyšším podílem pracujících, kteří vnímají svoji práci jako „málo jistou“, což se negativně promítá i do jejich subjektivního vnímání rovnováhy mezi prací a rodinným životem. Vnímaný konflikt mezi prací a rodinou pak posilují i další faktory, jako je přítomnost malých dětí v domácnosti, dlouhá pracovní doba, práce v nestandardní době a nízký výdělek.²⁴

¹⁹ *Koncepce rodinné politiky* [online]. MPSV, 2017 (cit. 17. 3. 2020). Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/Koncepce_rodinne_politiky.pdf (str. 23).

²⁰ *Ibid.*, s. 18.

²¹ *Work life balance is all about hours... or is it?* [online]. SelfLearning, 2020 (cit. 20. 3. 2020). Dostupné z: <https://www.selflearning.cz/clanek/dual/manazer/SR2130720/rovnovaha-mezi-praci-a-zivotem-neni-jen-o-pocitani-hodin-id-2130720>

²² Center for Creative Leadership

²³ KLÍMOVÁ CHALOUPKOVÁ, Jana. „Vztah mezi pracovním a soukromým životem.“ Pp. 7-26 In: Vlachová, Klára. (ed.) Česká republika 2002–2012: hodnoty, postoje, chování. Sociální report projektu European Social Survey. Praha: Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.

²⁴ *Koncepce rodinné politiky* [online]. MPSV, 2017 (cit. 17. 3. 2020). Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/Koncepce_rodinne_politiky.pdf (str. 25).

3 Shrnutí demografické a socioekonomické situace rodin v Královéhradeckém kraji

Počet obyvatel v Královéhradeckém kraji se v posledních šesti letech pohybuje kolem čísla 551 tisíc. Konkrétně v roce 2017 to bylo 551 089 osob a v roce 2018 se jednalo o 551 021 osob. Nejvíce osob bylo v Královéhradeckém kraji zaznamenáno v roce 2010 (554 803) a nejméně osob v roce 2016 (550 804).

Královéhradecký kraj je v průměru (co se populace týče) jedním z věkově nejstarších krajů v ČR. Pod celostátní průměr se věkově dostává pouze Jaroměř a Rychnov nad Kněžnou. Současné porovnání Královéhradeckého kraje s celorepublikovým průměrem dokumentuje grafické znázornění průměrného věku k 31. 12. 2018 (viz graf č. 2).

Graf č. 3 demonstruje předpokládaný vývoj věkového složení obyvatelstva v Královéhradeckém kraji (dále jen „KHK“) v porovnání roku 2018 s výhledem do roku 2030. Prognóza na rok 2030 ukazuje v porovnání s rokem 2018 výraznější nárůst počtu starších lidí oproti lidem v produktivním věku. Vyšší nárůst se předpokládá u mužů ve věkové skupině 50–60 let a dále u skupiny 75+. Zároveň je u mužů předpokládán i vyšší úbytek pracovních sil v produktivním věku (25–50 let). U žen není prognóza nárůstu tak kolísavá jako u mužů. V každém případě je třeba s touto pravděpodobnou situací do budoucna počítat a včas se na ni připravit.

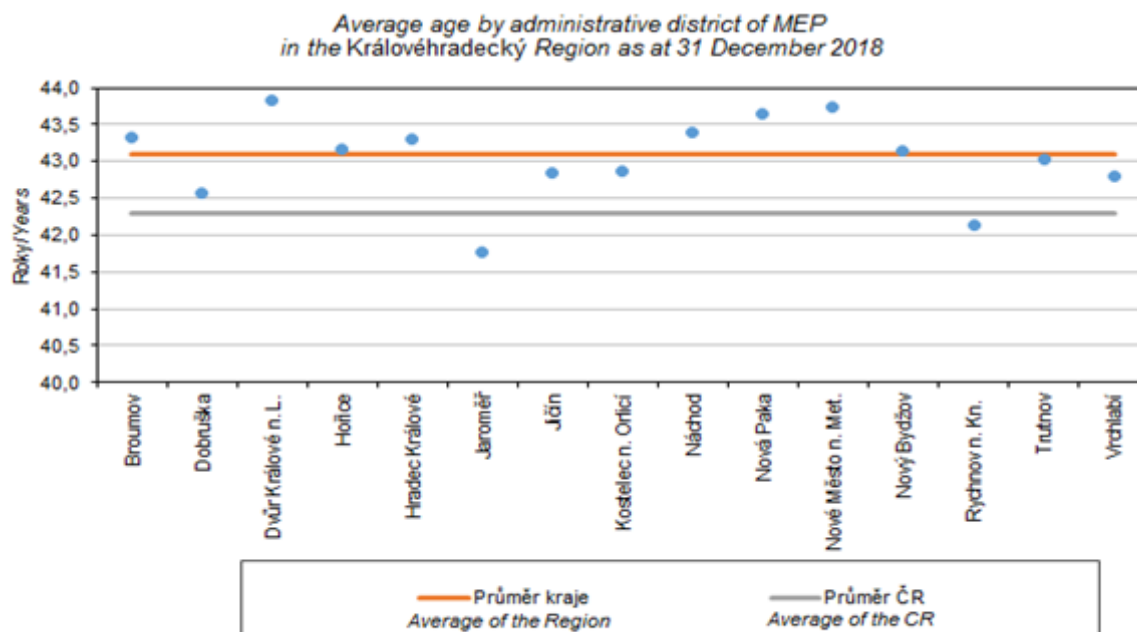
Počet živě narozených dětí v Královéhradeckém kraji se v posledních letech pohybuje kolem 5 650 za rok, v roce 2018 se konkrétně jednalo o 5 677 narozených dětí. **Věk matky při narození prvního dítěte** činí 28,6 let (za ČR byl průměrný věk matky v roce 2018 při narození prvního dítěte 29,1).

Mění se také podoba rodin – v roce 2018 činil podíl úplných čistých rodin 47,7 %, smíšených rodin bylo 13,2 %. Naproti tomu byl podíl neúplných čistých rodin 3,6 % a neúplných smíšených rodin 5,0 %. Z hlediska celostátních průměrů jde ve většině ukazatelů o mírný pokles, vyjma úplných rodin smíšených, kde je naopak oproti celostátnímu průměru mírný nárůst.

Počet uzavřených sňatků v Královéhradeckém kraji má za poslední roky mírně rostoucí tendenci. Například v roce 2016 bylo uzavřeno 2 565 sňatků, v roce 2018 byl počet uzavřených sňatků 2 791 (o 226 více než v roce 2016).

Počet rozvodů má v posledních letech mírně kolísavou tendenci. V roce 2016 bylo zaznamenáno 1 300 rozvodů. V roce 2017 rozvodovost stoupla na 1 343 a v roce 2018 naopak zase klesla až na hranici 1 273 (o 27 méně než v roce 2016). Dá se tedy říci, že se rozvodovost v průměru pohybuje kolem 1 305 stání ročně. Počet rozvodů má tak malé procento výkyvu, že lze konstatovat, že je rozvodovost v královéhradeckém kraji na přibližně stejné hladině.

Graf č. 2: Průměrný věk podle správních obvodů ORP²⁵ v Královéhradeckém kraji k 31. 12. 2018

Zdroj: ČSÚ²⁶

K počtu registrovaných partnerství v současné době Český statistický úřad (dále jen „ČSÚ“) nemá aktuální data. K dispozici jsou pouze oficiální údaje ze SLDB 2011²⁷, podle nichž žije v registrovaném partnerství 40 mužů a 21 žen v ČR. Tato data však již nejsou aktuální. Podle matričních záznamů²⁸, je v celé ČR (za sledované období 2006–2018) registrováno celkem 3 117 párů. Celkový počet rozvedených manželství v rámci celé ČR je 448. V Královéhradeckém kraji je ke stejnému období registrováno celkem 102 párů. Například v roce 2015 bylo nově registrováno 12 párů, v roce 2016 to bylo jen 7 párů, v roce 2017 pak 10 párů a v roce 2018 dokonce 14 párů. Ve stejném období bylo v KHK 20 registrovaných partnerství zrušeno.

Nezaměstnanost v Královéhradeckém kraji je v současné době považována za jednu z nižších v rámci celé ČR. **V roce 2016** se sice ještě podíl nezaměstnanosti pohyboval kolem 4,1 %, v roce **2017 však podíl nezaměstnaných osob** klesl na 2,2 % a od té doby se obecná míra nezaměstnanosti v kraji pohybuje mezi 2,2–2,3 %²⁹.

²⁵ Pozn. ORP – Obce s rozšířenou působností

²⁶ ČSÚ. *Průměrný věk podle správních obvodů ORP v Královéhradeckém kraji k 31. 12. 2018* [online]. Praha: ČSÚ, 2019 (cit. 20. 3. 2020). Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/91280944/33008919g47.png/8540bc79-98c8-40e4-9e7d-4de43ac2fe03?version=1.1&t=1576658243936>

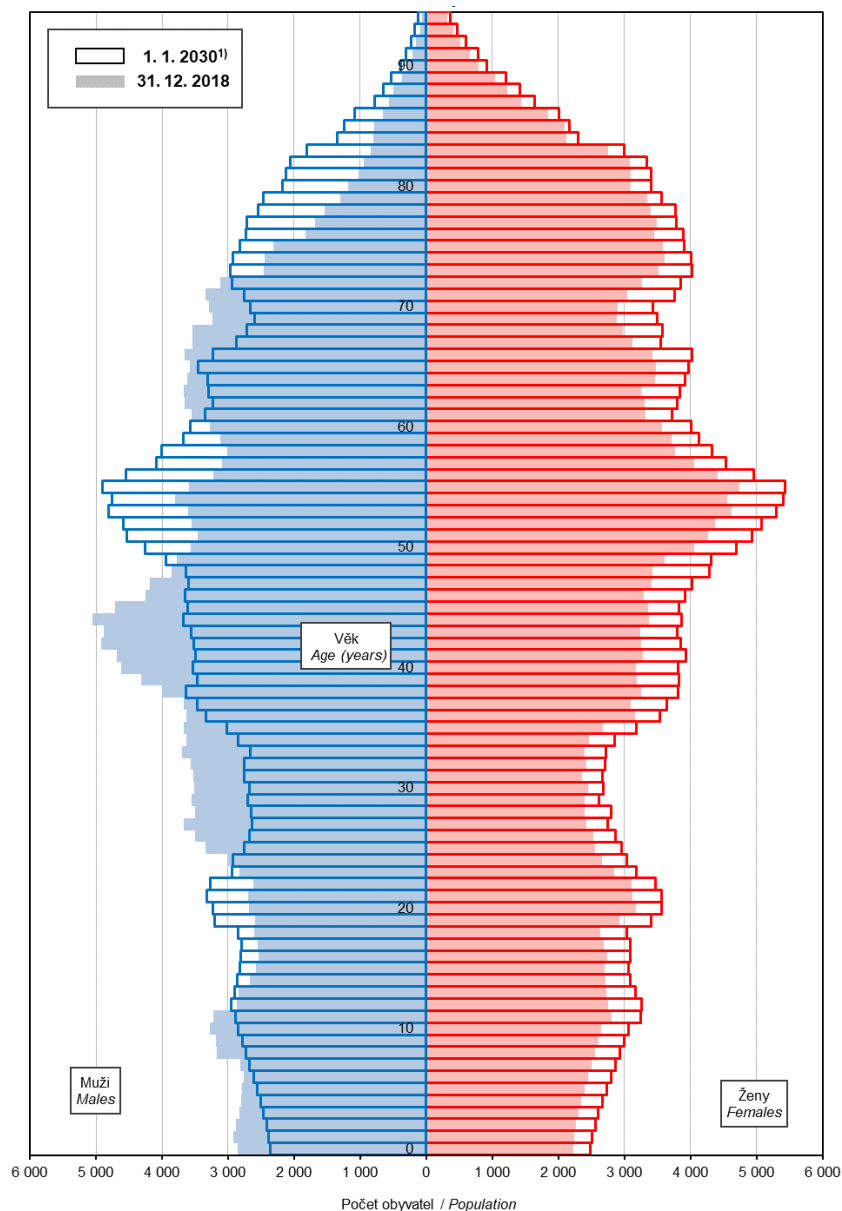
²⁷ Pozn. SLDB 2011 – Sčítání lidí a bytů v roce 2011

²⁸ Zdroj: Magistrát města Hradec Králové, Královéhradecký kraj, Ing, Zuzana Soukupová, zuzana.soukupova@mmhk.cz, +420 495 707 500

²⁹ ČSÚ. *Statistická ročenka Královéhradeckého kraje – 2019* [online]. Praha: ČSÚ, 2019 (cit. 20. 3. 2020). Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/9-trh-prace-tylouuypyk>

Průměrná hrubá mzda fyzických osob vzrostla od roku 2016 do roku 2018 z částky 26 578 Kč o 4 795 Kč na částku 31 373 Kč. **U mužů** byl nárůst průměrné mzdy (28 818 Kč v roce 2016) vyšší o 5 466 Kč, tedy v roce 2018 byl 34 284 Kč. **U žen** činil nárůst pouze 3 792 Kč (z výchozí částky 23 669 Kč v roce 2016), což v roce 2018 představovalo částku 27 461 Kč.

Graf č. 3: Věkové složení obyvatelstva Královéhradeckého kraje k 31. 12. 2018 a k 1. 1. 2030

¹⁾ Zdroj: Projekce obyvatelstva v krajích ČR do roku 2070.
¹⁾ Source: CZSO publication "Projekce obyvatelstva v krajích ČR do roku 2070" (Czech only)

Zdroj: ČSÚ³⁰

³⁰ ČSÚ. *Věkové složení obyvatelstva Královéhradeckého kraje k 31. 12. 2018 a k 1. 1. 2030* [online]. Praha: ČSÚ, 2019 (cit. 20. 3. 2020). Dostupné z:

Co se týče **vzdělání**, počet mužů s nejvyšším dosaženým základním a středním vzděláním bez maturity v posledních letech mírně klesl, naopak počet mužů s nejvyšším dosaženým středním vzděláním s maturitou a vysokoškolským vzděláním mírně vzrostl. U žen jsou statistické údaje ve sledovaném období 2016–2018 proměnlivější, jak je patrné z dat v následujících tabulkách.

Tabulka č. 1: Vzdělání – muži (v tis.)

Období/ Počet osob	2016	2017	2018
Počet celkem	228,1	227,3	226,5
- základní vzdělání a bez vzdělání	24,4	24,0	22,4
- střední bez maturity	99,1	94,7	89,1
- střední s maturitou	69,1	70,8	71,5
- vysokoškolské	35,5	37,8	43,5

Zdroj: ČSÚ³¹

Z tabulky vzdělávání – muži je patrné, že **u mužů** klesl mezi 2016–2018 **celkový počet** osob s dosaženým vzděláním o 1,6 tis. U **ZŠ a bez vzdělání** došlo postupně k poklesu o 2 tis. osob. Ke zvýšení došlo ve sledovaném období **u mužů se SŠ vzděláním s maturitou** o 2,4 tis. a u **VŠ** o 8 tis. osob. Počet mužů, kteří dosáhli **SŠ vzdělání bez maturity**, klesl ve sledovaném období o 10 tis.

Tabulka č. 2: Vzdělání – ženy (v tis.)

Období/Počet osob v tis.	2016	2017	2018
Počet celkem	239,5	238,4	238
- základní vzdělání a bez vzdělání	41,2	39,2	36,0
- střední bez maturity	70,3	63,4	65,3
- střední s maturitou	91,5	97,6	96,9
- vysokoškolské	36,5	38,2	39,8

Zdroj: ČSÚ³²

<https://www.czso.cz/documents/10180/91280944/33008919g11.png/5cf7c231-ff41-40be-82e7-59eea5046679?version=1.3&t=1579185194377>

³¹ ČSÚ. **Zaměstnanost a nezaměstnanost podle výsledků VŠPS – roční průměry** (Tabulková část 102/3 - Vzdělanostní struktura populace ČR podle krajů) – archiv 2014–2018. Dostupné z:

<https://www.czso.cz/csu/czso/zamestnanost-a-nezamestnanost-podle-vysledku-vsps-rocni-prumery-2018>.

³² ČSÚ. **Zaměstnanost a nezaměstnanost podle výsledků VŠPS – roční průměry – 2018** [online]. Praha: ČSÚ, 2019 (cit. 20. 3. 2020). Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/zamestnanost-a-nezamestnanost-podle-vysledku-vsps-rocni-prumery-2018>

Pozn. VŠPS – Výběrové šetření pracovních sil

Z tabulky č. 2 lze vyčíst, že **u žen** klesl mezi 2016–2018 celkový počet osob s dosaženým vzděláním o 1,5 tis. osob. Ke zvýšení došlo ve sledovaném období pouze u žen se SŠ vzděláním s maturitou o 5,4 tis. Přičemž celkový vývoj ve sledovaném období byl kolísavý. U VŠ byl zaznamenán postupný vzestup o 3,3 tis. Počet žen, které dosáhly SŠ vzdělání bez maturity, byl zaznamenán celkový úbytek ve sledovaném období 5,2 tis., přičemž vývoj byl opět kolísavý.

V případě ukazatele **průměrné měsíční náklady na bydlení** nedochází k významným rozdílům ani výrazným finančním výkyvům. V rámci šetření bylo zjištěno, že celkově se ve sledovaném období náklady na bydlení pohybují kolem částky 5 040 Kč. U **počtu osob s příjmem pod hranicí chudoby (osob ohrožených chudobou)** se v roce 2016 jednalo o 35 659 osob, v roce 2017 počet osob sice klesl na 32 553, za to v roce 2018 vystoupal až na 46 620 osob. Kolísavé hodnoty byly rovněž u ukazatele **míra chudoby**, a to 6,6 % (2016), 6 % (2017) a 8,6 % (2018). V ukazateli **populace ohrožená příjmovou chudobou nebo sociálním vyloučením celkem** byly ve sledovaném období zjištěny též kolísavé hodnoty 9,5 % (2016), 7,2 % (2017) a 9,6 % (2018).

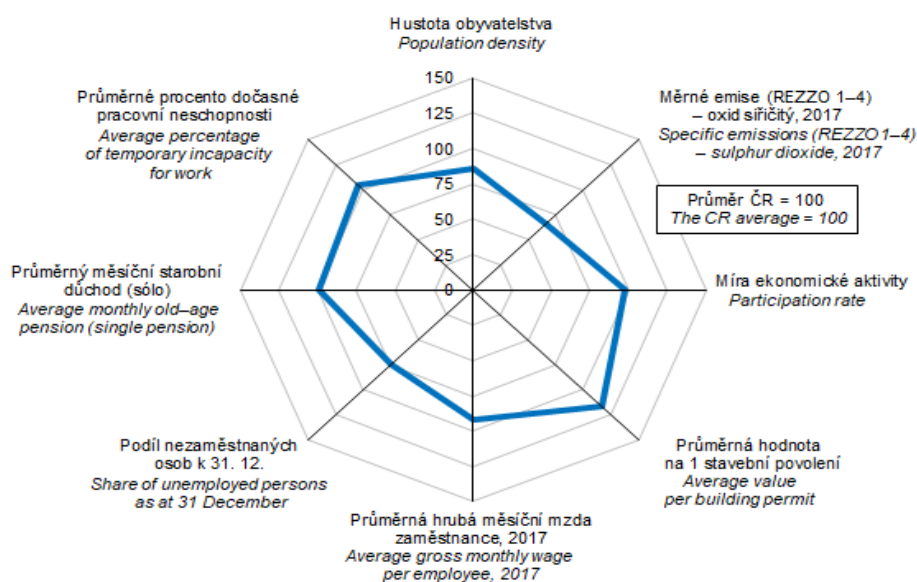
Týden dovolené v roce mimo domov si podle subjektivních názorů, mezi roky 2016 a 2018, mohlo dovolit stále více domácností. Materiální deprivace v tomto parametru poklesla poměrně razantně o 5 % (v roce 2016 šlo o 24,1 % a v roce 2018 to bylo již jen 19,1 %). **Podíl domácností, které si nemohly dovolit zaplatit neočekávaný výdaj**, od roku 2016 do konce roku 2018 poklesl o 1,5 %. V roce 2016 šlo o 28,7 % z nich a v roce 2018 vyhodnotilo možnost takového neočekávaného výdaje jako nereálnou už pouze 27,2 % domácností.

V případě ukazatele **počtu osob v exekuci** se v roce 2016 jednalo o 37 351 osob, v roce 2017 došlo k přechodnému nárůstu exekuovaných na 38 166 osob a v roce 2018 bylo zaznamenáno snížení počtu na 35 526 osob (meziroční pokles o 1 821 osob). **Podíl osob v exekuci** v roce 2016 činil 7,98 %, v roce 2017 se pak podíl mírně zvýšil o 0,18 %, v roce 2018 byl zjištěn pokles podílu osob v exekuci na 7,59 %.

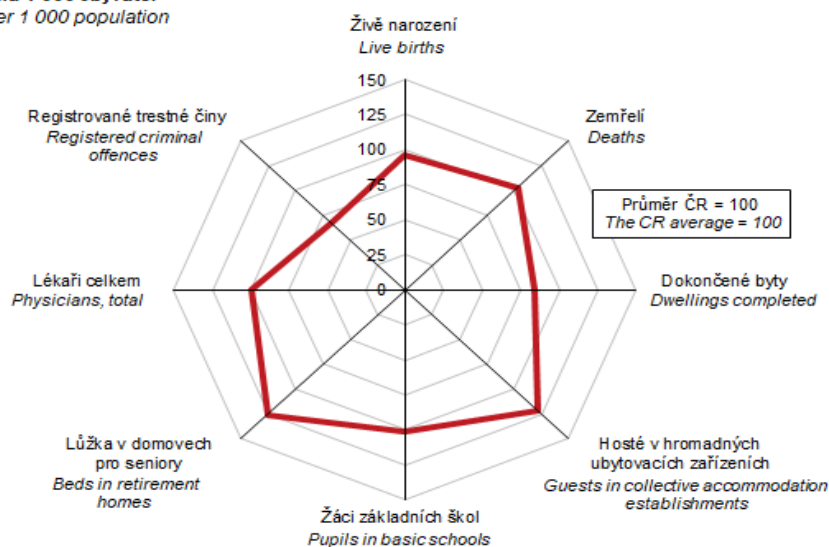
V následujícím grafu (graf č. 4) lze porovnat některé vybrané ukazatele v Královéhradeckém kraji za rok 2018 s celorepublikovým průměrem.

Z prvního porovnání lze vyčíst, že hustota obyvatel je v KHK nižší, než vykazuje celorepublikový průměr. Kraj má poměrně nízkou nezaměstnanost, jak již bylo uvedeno výše, ale průměrně zde lidé mají i nižší hrubou měsíční mzdu. V navazujícím grafu je zajímavá informace o trestné činnosti v kraji, která je výrazně nižší než celostátní průměr. Jak už bylo rovněž zmíněno, KHK disponuje vzhledem k populaci a její věkové struktuře, také výrazně vyšším množstvím lůžek v domovech seniorů, než vykazuje celostátní průměr. Poslední pohled můžeme zaměřit na bytovou výstavbu, která se také pohybuje pod celostátním průměrem a jistě stojí za to, se i tomuto tématu věnovat.

Graf č. 4: Porovnání vybraných ukazatelů v Královéhradeckém kraji v roce 2018 s celorepublikovým průměrem

na 1 000 obyvatel
Per 1 000 population

Zdroj: ČSÚ³³

³³ ČSÚ. Porovnání vybraných ukazatelů v Královéhradeckém kraji v roce 2018 s celorepublikovým průměrem [online]. Praha: ČSÚ, 2019 (cit. 20. 3. 2020). Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/91280944/33008919g01.png/2040b9ea-51cf-4e91-9ec9-117deda4c57a?version=1.1&t=1576658220019>.

4 SWOT analýza a návrhy opatření na podporu rodin, dotýkající se různých oblastí života všech typů rodin v kraji

Analýza vychází především ze zpracovaných zpráv o realizaci klíčových aktivit za poslední sledovaná období v Královéhradeckém kraji, z analýz Královéhradeckého kraje zpracovaných krajským poradcem MPSV za poslední tři roky a dále vychází z informací, které poskytuje ČSÚ a Královéhradecký kraj.

4.1 SWOT analýza³⁴

SWOT analýza ukázala, že rodina má ve společnosti stále vysokou společenskou hodnotu. V souladu s cíli návrhu koncepce je proto potřeba dále pracovat na podpoře příznivějšího společenského klimatu pro všechny typy rodin a minimalizovat bariéry i společenské tlaky, kterým rodiny musí čelit.

4.1.1 Silné stránky

- Každoročně vyhlášený dotační program pro podporu činností, které navazují, kooperují nebo rozšiřují sociální služby a prarodinné aktivity v Královéhradeckém kraji.
- Dotační programy pro podporu vzdělávání, volnočasových aktivit, sportu a tělovýchovy, prevence rizikového chování, kultury a cestovního ruchu.
- Dotační programy na individuální účel (roční činnost, jednorázové akce).
- Uzavřené memorandum KHK a MPSV o spolupráci na realizaci systémového projektu MPSV *Implementace politiky stárnutí na krajskou úroveň*.
- Uzavřené memorandum KHK a MPSV o spolupráci na realizaci systémového projektu MPSV *Koordinace opatření na podporu sladění pracovního a rodinného života na úrovni krajů*.
- Podpora rodiny a seniorů jako jedna z priorit *Programového prohlášení Rady Královéhradeckého kraje 2016–2020*.
- Fungující systém slev a výhod RODINNÉ PASY a systém slev a výhod SENIOR PASY.
- Zkušenosti s realizací projektů v oblasti prevence kriminality podporujících osvětu a bezpečí seniorů.

³⁴ *Koncepce rodinné politiky Královéhradeckého 2017–2020* [online]. Královéhradecký kraj, 2020 (cit. 20. 3. 2020). Dostupné z: <http://www.kr-kralovehradecky.cz/cz/krajsky-urad/socialni-oblast/rovne-prilezitosti/koncepce-rodinne-politiky-kralovehradeckeho-kraje-2017---2020-105982/>.

- Stabilní a rozsáhlá síť služeb sociální péče pro rodiny pečující o člena rodiny a služeb sociální prevence podporujících rodiny se specifickými potřebami, včetně jejich zdravého fungování.
- Zpracovaný průzkum potřeb pečujících osob Královéhradeckého kraje (2010).
- Rozvoj aktivit na pomoc pečujícím osobám.
- Osvědčený systém komunitního plánování sociálních služeb pružně reagující na potřeby rodin v krizových nebo dlouhodobě nepříznivých situacích.
- V porodnicích v rámci Zdravotnického holdingu Královéhradeckého kraje (jičínská, náchodská, trutnovská i rychnovská) umožněna bezplatně přítomnost otce dítěte či jiné blízké osoby rodičky u porodu.
- Systematická podpora pěstounské péče.
- Aktuální přehled o potřebách a prioritách rodin a seniorů v Královéhradeckém kraji.
- Krajský úřad Královéhradeckého kraje (dále jen „KÚ KHK“) podporuje personální politiku vstřícnou mateřství a rodině.
- Metodické vedení KHK vůči sociálním pracovníkům obcí a OSPOD³⁵.
- Existující Platforma dostupného bydlení v KHK.
- Pravidelné pořádání *Krajského dne seniorů* a udílení *Ceny sociálních služeb KHK*.
- Zapojení seniorů do rozhodování – Komise Rady Královéhradeckého kraje pro řešení problematiky seniorů Královéhradecký kraj se opakovaně umístil na první příčce ve srovnávacím výzkumu *Místo pro život*.

4.1.2 Slabé stránky

Analýza odhalila slabé stránky v podpoře rodin zejména v oblasti sladění pracovního a rodinného života, informovanosti a malé osvěty v oblasti podpory hodnot rodiny. Orientace na rodinnou politiku v užším pojetí ve smyslu orientace na oblasti, které nejsou koncepčně podchyceny jinými relevantními dokumenty Královéhradeckého kraje.

- Nerovnoměrně zajištěná dostupnost terénních a ambulantních služeb sociální péče a odlehčovacích pobytových služeb.
- Nedostatečná alokace dotačního titulu pro podporu činností, které navazují, kooperují nebo rozšiřují sociální služby a prarodinných aktivit v Královéhradeckém kraji.
- Malá osvěta v oblasti podpory hodnot rodiny a stáří.
- Slevy a výhody systému RODINNÝCH PASŮ a SENIOR PASŮ nejsou velké.
- Nedostatek příkladů dobré praxe v pomoci o pečující osoby.
- Pasivní role KHK v oblasti podpory rovných příležitostí žen a mužů a sladování pracovního, rodinného a osobního života.
- Absence pracovních příležitostí v rámci flexibilních a částečných úvazků.
- Absence komplexního přehledu informací o aktivitách a službách pro seniory.

³⁵ Pozn. OSPOD – Orgán sociálně právní ochrany dětí.

4.1.3 Hrozby

Ohrozit situaci rodin v KHK, a nejen současnou, může mnoho faktorů. Roste obava z omezení financování neziskových organizací, ať už se jedná o nestátní neziskové organizace (dále jen „NNO“) pracující s rodinami, tak o organizace pokrývající sociální služby, charitativní činnost i vzdělávací programy. Svě nemalé problémy přináší i prognóza stárnutí populace v kraji a mnoho dalších, jak je uvedeno v jednotlivých bodech.

- Vývoj situace rodin v KHK (stárnutí populace, snižování počtu obyvatel regionu, regionální specifika (příhraniční oblasti x průmyslové regiony – Rychnovsko), stagnace sňatečnosti a porodnosti (odkládání mateřství a rodičovství).
- Situace rodin pečujících o osobu závislou na péči (osobu se zdravotním postižením, seniora závislého na péči, samoživitelé, samoživitelky).
- Absence subjektu, který by se v Královéhradeckém kraji systematicky věnoval podpoře rovných příležitostí žen a mužů a sladování pracovního, rodinného a osobního života.
- Omezená finanční podpora části rodinných a mateřských center v KHK v rámci dotačního programu MPSV *Rodina*.
- Nejistota ve financování NNO pracujících s rodinami.
- Ohrožení chudobou vícečetných a neúplných rodin a samostatně žijících seniorů.
- Špatná dostupnost bydlení ve vybraných lokalitách.
- Vysoké ceny nemovitostí určených k bydlení, poměrně vysoké náklady na bydlení, nedostatek vhodných bytů pro rodiny a bezbariérových bytů pro seniory.
- Nedostatečná kapacita specializované zdravotní péče, např. v oblasti psychiatrie a psychologie (př. dětská a dorostová psychiatrie, dětské psychologové), v oblasti geriatrické a dalších.
- Rušení mateřských center v důsledku nedostatečné finanční podpory obcí.
- Stále se zvyšující věk matky při narození prvního dítěte.
- Rostoucí tlak na hodnotu mateřství ve srovnání s ekonomickou aktivitou.
- Nedostatek pěstounů ochotných pečovat o děti se specifickými potřebami.
- Rezignace na prevenci zdraví u seniorů a růst zdravotních omezení s rostoucím věkem (neprodlužující se doba života ve zdraví).
- Zhoršující se mobilita a pocit bezpečí v dopravě ve stáří.
- Společenské stigma „stáří“, stárnutí vnímané jako hrozba.

4.2 Návrh obecných opatření

Návrh obecných opatření vychází především z diskusních jednání regionální platformy, dále pak částečně i z jednání kulatých stolů a workshopů.

- Podporovat a realizovat aktivity, které zohledňují mezigenerační soužití prostřednictvím osvětových aktivit.
- V rámci plánování sociálních služeb podporovat preventivní a terénní sociální služby.
- Informovat širokou veřejnost o možnostech využívání flexibilních forem práce při sladění rodinného a pracovního života.
- Cílit přenos dobrých praxí na zástupce samospráv, informovat o novinkách a diskutovat nad tématy rodinné politiky.
- Aktivně prezentovat aktuální informace o možnosti pomoci rodinám se specifickými potřebami na úroveň obcí.
- Metodicky vést sociální pracovníky obcí k vyhledávání rodin a seniorů se specifickými potřebami a k jejich proaktivní podpoře.
- Podporovat institut dobrovolnictví a podporovat komunitní soužití, využívat osvědčených projektů dobré praxe z ČR.
- Vyvíjet aktivitu v oblasti problematiky dostupného bydlení, podporovat činnost Platformy dostupného bydlení Královéhradeckého kraje a dostupné bydlení pro rodiny s dětmi v kraji.
- Podpora malých a středních obcí ve výstavbě tzv. dostupného bydlení zejména pro mladé začínající rodiny a rodiny s dětmi.
- Přenášet příklady dobré praxe a informovat obecní samosprávy o možných finančních zdrojích v nejen v oblasti dostupného a sociálního bydlení.
- V letech 2020–2023 zajistit fungování slevového systému RODINNÉ PASY a SENIOR PASY v Královéhradeckém kraji a rozšířit počty poskytovatelů služeb.
- Vytvářet příležitosti k finančně dostupným možnostem společného trávení volného času rodin a seniorů, realizovat hlavní akce celokrajského formátu.
- Prostřednictvím plánování sociálních služeb zdůrazňovat potřebnost a dostupnost odborného sociálního poradenství zaměřeného na rodinné a partnerské poradenství.
- Prostřednictvím plánování sociálních služeb zdůrazňovat potřebnost a dostupnost odborného sociálního poradenství zaměřeného na dluhovou problematiku.
- Podporovat mobilitu a bezpečnost ve veřejném prostoru, podporovat bezbariérová řešení a rozvoj speciální infrastruktury v dopravě, zdravotnictví, cestovním ruchu a kultuře.
- Podpora obcí a měst „přátelských rodině“ (Dotační titul MPSV *Obec přátelská rodině* a *Obec přátelská seniorům*).
- Podpora prorodinných snah ve městech a obcích, popularizace institutu rodiny ve společnosti.
- Posílení infrastruktury v oblasti průmyslových zón.
- Podpora společností přátelských rodině – audity ve firmách, prezentace firem, které nabízejí flexibilní formy práce (*Sít' pro rodinu* realizuje kampaň *Společnost přátelská rodině*).

- Podpora osvěty primární prevence a podpora rodiny na školách nejen vůči dětem, ale i směrem k rodičům, podpora rozšíření spolupráce mezi školskými zařízeními a institucemi působícími v sociální oblasti.
- Nadále využívat možnosti zapojení Královéhradeckého kraje do projektu *Obědy do škol*, který nabízí formou bezplatného stravování ve školních jídelnách a mateřských školách dětem ve věku 3 až 15 let pomoc rodinám s nízkými příjmy.
- Vytvoření jednotného systému informační podpory pro rodiny ve formě webového portálu, který by poskytoval informace z oblasti sociální, zdravotní, školství, legislativní apod.
- Vytvoření Výboru pro rodinnou politiku Zastupitelstva Královéhradeckého kraje, jenž by navázal na práci regionální platformy a sledoval by stanovené priority v oblasti rodinné politiky a jejich plnění ve střednědobém horizontu. (K této provázanosti mezi projektem MPSV a Královéhradeckým krajem by přispívali členové výboru z řad členů regionální platformy).
- Posílení systematičnosti v předávání informací mezi jednotlivými subjekty působícími v rámci prevence a podpory rodin, zejména tam, kde se podílejí na stejných či podobných typech činností, projektů či programů.

4.2.1 Příležitosti

- *Koncepce rodinné politiky* na národní úrovni, schválená v roce 2017.
- Dotační tituly MPSV v oblasti podpory prorodinných aktivit (*MPSV Rodina*).
- Realizace systémového projektu MPSV *Implementace politiky stárnutí na krajskou úroveň*.
- Realizace systémového projektu MPSV *Koordinace opatření na podporu sladění pracovního a rodinného života na úrovni krajů*.
- Ucelená Síť více než dvou desítek mateřských, rodičovských a rodinných center v KHK, vznik nových rodinných center.
- Rodinná a mateřská centra svými aktivitami reagují na současné celospolečenské trendy a podporují hodnotu mateřství.
- Operační program potravinové a materiální pomoci pro programové období 2014–2020, výzvy v rámci specifického cíle I – Potravinová pomoc dětem v hmotné nouzi – *Obědy do škol*.
- Soutěže pro obce/oceňování obcí aktivních v oblasti podpory rodiny organizované MPSV ve spolupráci s dalšími subjekty (soutěž *Obec přátelská rodině* a soutěž *Obec přátelská seniorům*).
- Dotační podpora vybudování a provozu dětských skupin/mikrojeslí (Operační program *Zaměstnanost*).
- Existující síť aktivních klubů seniorů/důchodců.
- Modernizovaná síť knihoven zaměřující se na aktivity pro děti i seniory.

- Rozpracovaná *Strategie ČR přípravy na STÁRNUTÍ společnosti 2019–2025*³⁶.
- Nízká nezaměstnanost v posledních letech.

³⁶ *Strategie ČR přípravy na stárnutí společnosti 2019–2025* [online]. MPSV (cit. 17. 3. 2020). Dostupné z: http://amsp.cz/wp-content/uploads/2019/08/Strategie-p%C5%99%C3%ADpravy-na-st%C3%A1rnut%C3%AD-spole%C4%8Dnosti-2019-2025-ma_ALBSBADJYUA2.pdf

5 Souhrn často diskutovaných témat rodinné politiky

Řada témat z rodinné politiky se diskutovala a diskutuje na jednáních regionální platformy, kulatých stolech³⁷ a workshopech³⁸. **Regionální platformu**, jako jednu z aktivit projektu *Krajská rodinná politika*, tvoří skupina zástupců širšího spektra místních aktérů rodinné politiky (odborníci a další aktéři z oblasti podpory rodin) v daném regionu. Cílem regionální platformy je vést širokou a aktivní diskusi o situaci rodin v daném kraji a nalézt možná zlepšení či navrhnout nová opatření v této oblasti.

Mezi nejfrekventovanější témata diskutovaná na těchto jednáních patřilo z počátku dostupné bydlení pro rodiny s dětmi a následně startovací byty pro mladé rodiny. Vzhledem k tomu, že o tuto problematiku projevila zájem především regionální investiční a rozvojová agentura Královéhradeckého kraje CIRI³⁹, která pro tuto oblast zřídila i odbornou platformu, soustředila se pozornost členů platformy postupně spíše na podporu flexibilních forem práce a péče o rodiny.

Pozornost platformy byla soustředěna také na potřeby rodin v kraji a jejich podporu. Objevovaly se podnětné návrhy na podporu přípravy mladých lidí na manželství a podpory manželských a předmanželských poradenských služeb, jako jsou různé kurzy, terapeutická či výchovná setkání s odborníky, sloužících především jako prevence konfliktů rodinných i mezilidských vztahů. Byla diskutována úloha vzdělávacího systému, mateřské, střední i vysoké školy, a to nejen ve smyslu jeho edukativní role, ale také role výchovné a společenské, včetně jeho vlivu na formování rodinné politiky.

S podporou rodin v kraji jsou ale spojena i další témata, jako například dostatek mateřských škol a družin, půjčky pro mladé rodiny, snížení daní pro rodiny s dětmi, zavedení společného zdanění manželů i rozšíření porodného atd.

Vedle toho, nebo spíše v souladu s tím, byla na jednáních diskutována např. i infrastruktura v některých oblastech kraje (např. Rychnovsko), podpora podnikání, dostupnost lékařské péče, bezpečnost a mnoho dalších problémů, ať už přímo či nepřímo souvisejících s rodinnou politikou. V každém případě se každý z výše jmenovaných bodů nějakým způsobem dotýká života rodin v kraji a je ta potřeba se mu dříve či později věnovat.

³⁷ **Kulatý stůl** – jedna z nejtradičnějších a nejobvyklejších metod skupinové diskuze. Klíčovým principem je rovnost diskutujících (symbolicky zakotvená v kruhu). Té by mělo být dosaženo jak uspořádáním diskutujících, tak rovnovážným vedením diskuze zkušeným moderátorem nebo facilitátorem. *Kulatý stůl* [online]. Participační metody, 2013 (cit. 20. 3. 2020).

Dostupné z: <http://www.participativnimetody.cz/kulaty-stul.html>

³⁸ **Workshop** – zpravidla krátký, ale intenzivní vzdělávací seminář (kurz, program) určený pro relativně malou skupinu lidí a zaměřený zejména na výcvik technik a dovedností užívaných v určité oblasti, *Slovník cizích slov*. Dostupné z: <https://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/workshop-verksop>

³⁹ Centrum investic, rozvoje a inovací

Více informací dostupných zde: <https://www.cirihk.cz/ciri.html>

6 Návrh priorit pro Královéhradecký kraj

Návrh priorit, jak jej předkládá regionální platforma KHK, je cílen na všechny typy rodin a jejich potřeby. Krajský úřad proto vytváří na každý rok tzv. *Realizační (akční) plány*, které průběžně – dle daných kritérií – plní, aktualizuje, a na konci roku je společně vyhodnocuje. Některé plány či opatření lze rozložit i na více let, případně je možné určité body efektivně sloučit či rozdělit, a to dle aktuální situace a daného vývoje. V akčním plánu může být mj. uvedeno, kdo má daná opatření realizovat, případně v jakém časovém horizontu mají být opatření naplněna.

Priorita 1: Osvěta a důraz na téma rodinné politiky u laické i odborné veřejnosti

Cíl 1.1: Zajistit propagaci a medializaci témat rodinné politiky se zaměřením na širokou veřejnost a instituce veřejné správy.

Dílčí cíl 1.1.1: Zajistit informovanost veřejnosti.

Návrh opatření:

- Mapování, sběr a zpracovávání přehledu příkladů dobré praxe z KHK, z ostatních krajů ČR, příp. ze zahraničních demokratických států.
- Zajištění opakovaných mediálních výstupů s tématy rodinné politiky v místním tisku, na stránkách kraje a na krajských sociálních sítích (např. zjištěné příklady dobré praxe: aktivity v kraji na straně veřejné sféry a organizací občanského sektoru, zkušenosti ze zahraničí).

Dílčí cíl 1.1.2: Zajistit informovanost zástupců samospráv.

Návrh opatření:

- Domluvení pravidelných setkání se zástupci samospráv za účelem diskuze nad tématy rodinné politiky.
- Každý měsíc zjišťování a aktualizace informací o příkladech dobré praxe (projekty s kladnou praxí v oblasti rodinné politiky a politiky stárnutí, např. v rámci mezigeneračního fungování).
- Pravidelné zasílání novinek z oblasti rodinné politiky zástupcům samospráv, a to včetně příkladů dobré praxe a informací o osvětových aktivitách pořádaných krajem.

Dílčí cíl 1.1.3: Zajistit spolupráci významných aktérů rodinné politiky na úrovni kraje.

Návrh opatření:

- Zmapování a vytvoření přehledu, které subjekty jsou či mohou být významnými aktéry v oblasti plánování a realizace rodinné politiky, následné oslovování vybraných aktérů a zahájení spolupráce.

- Zapojení kraje do celorepublikové akce *Týden pro rodinu* (např. zajištění podpory, spolupráce apod.).
- Realizace konferencí ve spolupráci s obcemi a NNO se zaměřením na témata rodinné politiky, která jsou aktuální v rámci zjištěných potřeb rodin v kraji a v rámci zjištěných příkladů dobré praxe (určit počet plánovaných konferencí na konkrétní období).
- Zajištění distribuce *Metodiky rodinné politiky na krajské a místní úrovni* místním samosprávám (během následujících dvou let).
- Pravidelné odkazování na možnost využití *Metodiky rodinné politiky* při tvorbě strategických dokumentů na úrovni obcí (např. reflektovat oblasti rodinné politiky a fáze procesu strategického plánování), realizace ve spolupráci s krajským poradcem MPSV.

Cíl 1.2: Zajistit provázanost cílů *Koncepce rodinné politiky Královéhradeckého kraje 2020–2023* s dalšími oblastmi veřejné politiky, a to již ve fázi tvorby dalších politik.

Dílčí cíl 1.2.1: Zajistit zapracování cílů rodinné politiky kraje do strategických dokumentů jiných politik, kde budou tyto cíle reflektovány v plánovaných prioritách a aktivitách.

Návrh opatření:

- Vytvoření přehledu, kdy a v jakých oblastech se plánují změny a realizace politik.
- Domluvení spolupráce s příslušnými realizátory dalších oblastí politiky.
- Zajištění vzájemného připomínkování odborových strategií a koncepcí v KHK.
- Zajištění spolupráce s krajským poradcem MPSV z projektu *Krajská rodinná politika*, který bude připomínkovat a spolupodílet se na tvorbě strategických dokumentů v kraji.

Priorita 2: Prevence v rámci podpory funkčních rodin a rodin s více dětmi, podpora tradičních⁴⁰ rodinných hodnot a autonomie rodiny, podpora stabilních partnerských a mezigeneračních vztahů

Cíl 2.1: Zajistit dodavatele služeb v oblasti prevence a odborného poradenství pro rodiny, rodiny s dětmi a rodiny v kontextu mezigeneračního soužití.

Dílčí cíl 2.1.1: Domluvit spolupráci s konkrétními dodavateli v oblasti odborného poradenství zaměřeného především na podporu manželství, vztahy v rodině, komunikaci a výchovu (např. manželských a partnerských poradců, přípravy snoubenců na manželství apod.).

Návrh opatření:

- Oslovení stávajících a potenciálních dodavatelů služeb pro rodiny.

⁴⁰ Základní charakteristiku tradiční, moderní a postmoderní rodiny nejlépe vystihuje tabulka na str. 23 (viz příloha) z publikace: MOŽNÝ, Ivo. *Rodina a společnost*, Praha: Slon, 2011. ISBN: 978-80-86429-87-8.

- Zajištění poskytování potřebných služeb ve spolupráci s dodavateli.

Priorita 3: Podpora sladování pracovního a rodinného/osobního života

Cíl 3.1: Zajistit realizaci aktivit na úrovni kraje pro podporu sladování pracovního a rodinného/ osobního života.

Dílčí cíl 3.1.1: Dosáhnout lepších podmínek v oblasti zaměstnávání:

- Vyšší míry flexibilních pracovních úvazků.
- Uplatňování age managementu a zaměstnávání osob 55+.
- Vyšší míry flexibilních pracovních úvazků pro různé věkové kategorie.
- Vyšší míry zkrácených pracovních úvazků apod.

Návrh opatření:

- Oslovování zaměstnavatelů v kraji (potřeba konkretizovat způsob oslovování, které zaměstnavatele oslovit primárně, jak často apod., aby se později mohla aktivita vyhodnotit).
- Informování zaměstnavatelů o rozvoji flexibilního zaměstnávání a o alternativních možnostech zaměstnávání (viz dílčí cíl).
- Šíření osvěty prostřednictvím jednání v rámci veřejného sektoru a prostřednictvím médií.
- V následujících dvou letech uspořádání vhodných workshopů, případně kulatého stolu pro zaměstnavatele (osvětová kampaň o zaměstnávání osob 55+). Připraví krajský poradce MPSV pro rodinnou politiku ve spolupráci s KÚ KHK, ÚP HK⁴¹, Hospodářskou komorou apod.
- Popřípadě vytvoření informačních letáků či jiných propagačních materiálů podporujících sladění rodiny a zaměstnání.

Priorita 4: Podpora dostupnosti služeb pro rodiny

Cíl 4.1: Zajistit vyšší míru dostupnosti služeb pro rodiny pro účely ulehčení rodinných rozpočtů.

Dílčí cíl 4.1.1: Zlepšit a zkvalitnit fungování slevového systému RODINNÉ PASY v Královéhradeckém kraji (upřesnit, v čem se má zlepšit).

Návrh opatření:

- Zajištění koordinátora spolupráce s poskytovateli slev.
- Zvýšení propagace akcí v rámci projektu RODINNÉ PASY a SENIOR PASY.

⁴¹ Pozn. ÚP HK – Úřad práce v Hradci Králové

- Rozšíření prezentací na významných regionálních či lokálních akcích (propagace, registrace, popř. maskot).

Priorita 5: Podpora společného trávení volného času rodin a místních komunit

Cíl 5.1: Pronajmout sportoviště a zajistit venkovní prostory pro trávení volného času.

Dílčí cíl 5.1.1: Zajistit vnitřní či vnější financování (např. dotace, finanční příspěvky) pro účely pronájmu potřebných prostor či úpravu veřejných prostor.

Návrh opatření:

- Vytváření příležitostí k finančně dostupným možnostem společného trávení volného času rodin a seniorů v rámci třígeneračního propojení.

Priorita 6: Podpora rodin v obtížné životní situaci a rodin ohrožených chudobou

Cíl 6.1: Zajistit vhodnou pomoc rodinám ve finanční tísní.

Dílčí cíle 6.1.1:

- Zajistit vhodnou pomoc rodinám s nedostatkem finančních prostředků.
- Zajistit podporu rodin ohrožených sociálním vyloučením.
- Zajistit vhodnou pomoc rodinám ohroženým ztrátou bydlení.

Návrh opatření:

- Vypracování podkladů (na základě odborné literatury a příkladů dobré praxe), které formy podpory/pomoci jsou v této oblasti rodinné politiky adekvátní.
- Zajištění vhodné kapacity služeb odborného sociálního poradenství (prostřednictvím organizací občanského sektoru) v oblasti dluhové problematiky a partnerského a manželského poradenství.
- Nadále využívání možnosti zapojení Královéhradeckého kraje do projektu *Obědy do škol*, který nabízí formou bezplatného stravování ve školních jídelnách a mateřských školách dětem ve věku 3 až 15 let pomoc rodinám s nízkými příjmy.
- Zajištění navýšení dostupného bydlení pro osoby v obtížné sociální situaci.
- Zajištění navýšení dostupného bydlení pro začínající rodiny.
- Realizace jednání s obcemi ohledně nutnosti rozvíjet dostupné bydlení.
- Zajištění účasti na jednání v Platformě dostupného bydlení a zároveň zajištění spolupráce s Agenturou pro sociální začleňování v projektu z oblasti sociálního bydlení.

Cíl 6.2: Zajistit vhodnou podporu rodin se specifickými potřebami.

Dílčí cíle 6.2.1:

- Zajistit podporu rodin, kde probíhá péče o osobu závislou na péči druhé osoby.
- Zajistit podporu rodin se specifickými potřebami.
- Zajistit podporu vůči samoživitelům a samoživitelkám.
- Zajistit podporu osobám seniorského věku, které žijí samy.

Návrh opatření:

- Podpora dobrovolnictví (oslovení organizací občanského sektoru pro zajištění dobrovolníků).
- Podpora komunitního soužití (organizace veřejných akcí a využití mediálních sdělovacích prostředků pro oslovování místních komunit, podpora místních projektů zaměřených na podporu komunity).
- Aplikace vybraných příkladů dobré praxe (projekty osvědčené jinde či v předchozích letech).
- Zajištění pravidelného vyhledávání a následné nabídky pomoci rodinám a seniorům se specifickými potřebami.
- Zajištění opakovaného informování obcí o možných finančních zdrojích.
- Podpoření dotačních programů na podporu činností, které navazují nebo rozšiřují podporu prarodinných aktivit v Královéhradeckém kraji (dobrovolnictví, mezigenerační soužití, sociální i pomocné služby, zdravotní potřeby a pomůcky apod.).

7 Závěr

Jak již bylo zmíněno v úvodu, rodinná politika je politikou průřezovou. Ve svém širším pojetí tak proniká do množství různých veřejných oblastí života společnosti. Rodinná politika úzce souvisí nejen s politikou sociálního zabezpečení, bytovou politikou, ale i politikou zaměstnanosti, se zdravotní politikou, systémem vzdělávání i oblastí dopravní obslužnosti. Opatření výše uvedených politik přímo ovlivňují život rodin v kraji. Cílem tohoto návrhu není vyčerpát škálu možných opatření či poukázat na nedostatky v kraji. Kraj v tomto ohledu přistupuje k rodinné politice velmi zodpovědně a příkladně. Je však potřeba si uvědomit, že rodinná politika je živým organismem a potřeby rodin se v různých časových horizontech neustále mění a vyvíjejí se. Z tohoto důvodu cílí návrh nejen na současnou, podchycenou praxi, ale zejména na oblasti, jež v předchozích strategických materiálech⁴² Královéhradeckého kraje nebyly koncepčně zpracovány.

⁴² *Strategie rozvoje Královéhradeckého kraje 2014–2020*. Dostupné z: http://www.kr-kralovehradecky.cz/assets/rozvoj-kraje/rozvojove-dokumenty/rozvoj-2014-2020/Strategie_rozvoje_KHK_2014-2020.pdf.

Dotační strategie Královéhradeckého kraje 2017–2020. Dostupné z: <http://www.kr-kralovehradecky.cz/cz/rozvoj-kraje/rozvojove-dokumenty/dotacni-strategie/dotacni-strategie-kralovehradeckeho-kraje-2017-2020-98016/>

Plán rozvoje sociálních služeb 2011–2017. Dostupné z: <http://www.kr-kralovehradecky.cz/cz/krajsky-urad/socialni-oblast/rozvoj-soc-sluzeb/plan-rozvoje-soc-sluzeb/krajsky-plan-rozvoje-socialnich-sluzeb-10406/>

Strategie prevence sociálně nežádoucích jevů v Královéhradeckém kraji 2017–2020. Dostupné z: <http://www.kr-kralovehradecky.cz/assets/krajsky-urad/socialni-oblast/socialni-prevence/prevence-kriminality/Strategie-prevence-socialne-nezadoucich-jevu-v-Kralovehradeckem-kraji-2017---2021.pdf>.

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoj vzdělávací soustavy Královéhradeckého kraje 2016–2020. Dostupné z: <http://www.kr-kralovehradecky.cz/assets/krajsky-urad/skolstvi/vyrocní-zpravy/DZ-KHK-final-29-2-2016.pdf>.

Koncepce školské primární prevence rizikového chování dětí a mládeže Královéhradeckého kraje na období 2014–2018. Dostupné z: <http://www.kr-kralovehradecky.cz/assets/krajsky-urad/skolstvi/prevence-soc-patologických-jevu/Koncepce-primarni-prevence-KHK-2014-2018.pdf>.

Koncepce zdravotnictví Královéhradeckého kraje 2016–2020. Dostupné z: http://www.kr-kralovehradecky.cz/assets/rozvoj-kraje/rozvojove-dokumenty/schvalene-koncepce/Koncepce_zdravotnictvi_khk_2016_2020.pdf.

Koncepce péče o duševní zdraví v Královéhradeckém kraji 2016–2020. Dostupné z: http://www.kr-kralovehradecky.cz/assets/rozvoj-kraje/rozvojove-dokumenty/schvalene-koncepce/KONCEPCE-PECE-O-DZ-RKZK-2_.pdf.

Program rozvoje cestovního ruchu Královéhradeckého kraje pro období 2014–2020. Dostupné z: http://www.kr-kralovehradecky.cz/assets/krajsky-urad/cestovni-ruch/dokumenty-koncepce/Program_rozvoje_CR_KHK_2014-20_Strategicka-cast.pdf.

Koncepce rodinné politiky Královéhradeckého kraje 2017–2020. Dostupné z: <http://www.kr-kralovehradecky.cz/cz/krajsky-urad/socialni-oblast/rovne-prilezitosti/koncepce-rodinne-politiky-kralovehradeckeho-kraje-2017---2020-105982/>

Seznam zkratk

CIRI	Centrum investic, rozvoje a inovací Královéhradeckého kraje
CCL	Center for Creative Leadership
ČSÚ	Český statistický úřad
EU	Evropská unie
KHK	Královéhradecký kraj
KÚ KHK	Krajský úřad Královéhradeckého kraje
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
NNO	Nestátní neziskové organizace
ORP	Obce s rozšířenou působností
OSPOD	Orgán sociálně právní ochrany dětí
SLDB 2011	Sčítání lidí, domů a bytů v roce 2011
ÚP HK	Úřad práce v Hradci Králové
VŠPS	Výběrové šetření pracovních sil

8 Použitá literatura a zdroje

Aktualizovaná Koncepce rodinné politiky [online]. MPSV, 2019 (cit. 17. 3. 2020). Dostupné z: <https://socialnipolitika.eu/wp-content/uploads/2019/09/Aktualizovana%CC%81-Koncepce-rodinne%CC%81-politiky-2019.pdf>.

ČSÚ. *Demografická ročenka krajů – 2009 až 2018* [online]. Praha: ČSÚ, 2019 (cit. 20. 3. 2020). Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/demograficka-rocenka-kraju-2009-az-2018>

ČSÚ. *Demografická ročenka krajů – Královéhradecký kraj* [online]. Praha: ČSÚ, 2019 (cit. 20. 3. 2020). Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/91917732/1300681908.pdf/2699359b-c0d3-44eb-abb1-f85cb693f387?version=1.0>

ČSÚ. *Počet obyvatel v regionech soudržnosti, krajích a okresech České republiky k 1. 1. 2017* [online]. Praha: ČSÚ, 2019 (cit. 20. 3. 2020). Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/45964084/1300721701.pdf/d9337f5b-a803-492e-acad-6311764fc8b4?version=1.0>

ČSÚ. *Počet obyvatel v regionech soudržnosti, krajích a okresech České republiky k 1. 1. 2018* [online]. Praha: ČSÚ, 2019 (cit. 20. 3. 2020). Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/61546986/1300721801.pdf/af65bc75-7aa3-4343-afba-4a454f6b854d?version=1.0>

ČSÚ. *Počet obyvatel v regionech soudržnosti, krajích a okresech České republiky k 1. 1. 2019* [online]. Praha: ČSÚ, 2019 (cit. 20. 3. 2020). Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/91917344/1300721901.pdf/31ed5e58-ade2-4884-89b8-2d3c362d5b66?version=1.0>

ČSÚ. *Podíly zaměstnanců, placený čas a hrubé měsíční mzdy podle pohlaví v regionech – rok 2016* [online]. Praha: ČSÚ, 2019 (cit. 20. 3. 2020). Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/45379596/11002617B1.pdf/c46d59aa-b6a0-4fba-8aae-a74980a4361d?version=1.2>

ČSÚ. *Podíly zaměstnanců, placený čas a hrubé měsíční mzdy podle pohlaví v regionech – rok 2017* [online]. Praha: ČSÚ, 2019 (cit. 20. 3. 2020). Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/60664318/11002618B1.pdf/8fc72cf7-ae4b-412e-ad4c-3dcbb8c76925?version=1.0>

ČSÚ. *Podíly zaměstnanců, placený čas a hrubé měsíční mzdy podle pohlaví v regionech – rok 2018* [online]. Praha: ČSÚ, 2019 (cit. 20. 3. 2020). Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/91606471/11002619b1.pdf/3e61c9c4-840d-46c7-b55b-e194ac6dca73?version=1.0>

ČSÚ. *Porovnání vybraných ukazatelů v Královéhradeckém kraji v roce 2018 s celorepublikovým průměrem* [online]. Praha: ČSÚ, 2019 (cit. 20. 3. 2020). Dostupné z:

z: <https://www.czso.cz/documents/10180/91280944/33008919g01.png/2040b9ea-51cf-4e91-9ec9-117deda4c57a?version=1.1&t=1576658220019>

ČSÚ. *Průměrný věk podle správních obvodů ORP v Královéhradeckém kraji k 31. 12. 2018* [online]. Praha: ČSÚ, 2019 (cit. 20. 3. 2020). Dostupné z:

<https://www.czso.cz/documents/10180/91280944/33008919g47.png/8540bc79-98c8-40e4-9e7d-4de43ac2fe03?version=1.1&t=1576658243936>

ČSÚ. *Příjmy a životní podmínky domácností – 2018* [online]. Praha: ČSÚ, 2019 (cit. 20. 3. 2020). Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/prijmy-a-zivotni-podminky-domacnosti-kf03f95ff5>

ČSÚ. *Sčítání lidu, domů a bytů 2011* [online]. Praha: ČSÚ, 2019 (cit. 20. 3. 2020). Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/scitani-lidu-domu-a-bytu-2011>

ČSÚ. *Statistická ročenka Královéhradeckého kraje – 2019* [online]. Praha: ČSÚ, 2019 (cit. 20. 3. 2020). Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/9-trh-prace-tylouuypyk>

ČSÚ. *Statistická ročenka Královéhradeckého kraje – 2019* [online]. Praha: ČSÚ, 2019 (cit. 20. 3. 2020). Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/statisticka-rocenka-kralovehradeckeho-kraje-2019>

ČSÚ. *Věkové složení obyvatelstva Královéhradeckého kraje k 31. 12. 2018 a k 1. 1. 2030* [online]. Praha: ČSÚ, 2019 (cit. 20. 3. 2020). Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/91280944/33008919g11.png/5cf7c231-ff41-40be-82e7-59eea5046679?version=1.3&t=1579185194377>

ČSÚ. *Základní charakteristiky ekonomického postavení obyvatelstva ve věku 15 a více let* [online]. Praha: ČSÚ, 2019 (cit. 20. 3. 2020). Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=ZAM01-C&z=T&f=TABULKA&skupId=426&katalog=30853&str=v467&u=v413_VUZEMI_100_3085

ČSÚ. *Zaměstnanost a nezaměstnanost podle výsledků VŠPS – roční průměry – 2018* [online]. Praha: ČSÚ, 2019 (cit. 20. 3. 2020). Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/zamestnanost-a-nezamestnanost-podle-vysledku-vsps-rocni-prumery-2018>

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoj vzdělávací soustavy Královéhradeckého kraje 2016–2020 [online]. Královéhradecký kraj, 2016 (cit. 20. 3. 2020). Dostupné z: <http://www.kr-kralovehradecky.cz/assets/krajsky-urad/skolstvi/vyrocní-zpravy/DZ-KHK-final-29-2-2016.pdf>.

Dotací strategie Královéhradeckého kraje 2017–2020 [online]. Královéhradecký kraj, 2017 (cit. 20. 3. 2020). Dostupné z: <http://www.kr-kralovehradecky.cz/cz/rozvoj-kraje/rozvojove-dokumenty/dotacni-strategie/dotacni-strategie-kralovehradeckeho-kraje-2017-2020-98016/>

KLÍMOVÁ CHALOUPKOVÁ, Jana. „*Vztah mezi pracovním a soukromým životem.*“ Pp. 7–26 In: Vlachová, Klára. (ed.) *Česká republika 2002–2012: hodnoty, postoje, chování.* Sociální report projektu European Social Survey. Praha: Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.

Koncepce péče o duševní zdraví v Královéhradeckém kraji 2016–2020 [online]. Královéhradecký kraj, 2016 (cit. 20. 3. 2020). Dostupné z: <http://www.kr-kralovehradecky.cz/assets/rozvoj-kraje/rozvojove-dokumenty/schvalene-koncepce/KONCEPCE-PECE-O-DZ-RKZK- 2 .pdf>.

Koncepce rodinné politiky [online]. MPSV, 2017 (cit. 17. 3. 2020). Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/Koncepce_rodinne_politiky.pdf.

Koncepce rodinné politiky Královéhradeckého 2017–2020 [online]. Královéhradecký kraj, 2020 (cit. 20. 3. 2020). Dostupné z: <http://www.kr-kralovehradecky.cz/cz/krajsky-urad/socialni-oblast/rovne-prilezitosti/koncepce-rodinne-politiky-kralovehradeckeho-kraje-2017---2020-105982/>

Koncepce školské primární prevence rizikového chování dětí a mládeže Královéhradeckého kraje na období 2014–2018 [online]. Královéhradecký kraj, 2017 (cit. 20. 3. 2020). Dostupné z: <http://www.kr-kralovehradecky.cz/assets/krajsky-urad/skolstvi/prevence-soc-patologickych-jevu/Koncepce-primarni-prevence-KHK-2014-2018.pdf>.

Koncepce zdravotnictví Královéhradeckého kraje 2016–2020 [online]. Královéhradecký kraj, 2015 (cit. 20. 3. 2020). Dostupné z: http://www.kr-kralovehradecky.cz/assets/rozvoj-kraje/rozvojove-dokumenty/schvalene-koncepce/Koncepce_zdravotnictvi_khk_2016_2020.pdf.

Kulatý stůl [online]. Participační metody, 2013 (cit. 20. 3. 2020). Dostupné z: <http://www.participativnimetody.cz/kulaty-stul.html>

Mapa exekucí a statistický list exekucí [online]. Otevřená společnost, 2018 (cit. 20. 3. 2020). Dostupné z: <http://mapaexekuci.cz/index.php/mapa-2/>

MOŽNÝ, Ivo. *Rodina a společnost*, Praha: Slon, 2011. ISBN: 978-80-86429-87-8.

Názory občanů na vybraná opatření v rodinné politice – únor 2019 [online]. CVVM SOÚ AV ČR, 2019 (cit. 20. 3. 2020). Dostupné z: https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a4881/f9/es190318.pdf

Názory občanů na vybraná opatření v rodinné politice – únor 2020 [online]. CVVM (cit. 20. 3. 2020). Dostupné z: <https://cvvm.soc.cas.cz/cz/tiskove-zpravy/ekonomicke/socialni-politika/5177-nazory-obcanu-na-vybrana-opatreni-v-rodinne-politice-unor-2020>

Plán rozvoje sociálních služeb 2011–2017 [online]. Portál sociálních služeb, 2018 (cit. 20. 3. 2020). Dostupné z: <http://www.kr-kralovehradecky.cz/cz/krajsky-urad/socialni-oblast/rozvoj-soc-sluzeb/plan-rozvoje-soc-sluzeb/krajsky-plan-rozvoje-socialnich-sluzeb-10406/>

Program rozvoje cestovního ruchu Královéhradeckého kraje pro období 2014–2020 [online]. Královéhradecký kraj, 2014 (cit. 20. 3. 2020). Dostupné z: http://www.kr-kralovehradecky.cz/assets/krajsky-urad/cestovni-ruch/dokumenty-koncepce/Program_rozvoje_CR_KHK_2014-20_Strategicka-cast.pdf.

Registrované partnerství: ženy dohánějí muže [online]. Jsme fér, 2018 (cit. 20. 3. 2020). Dostupné z: https://www.jsmefer.cz/registrovane_partnerstvi_2017.

Strategie ČR přípravy na stárnutí společnosti 2019–2025 [online]. MPSV (cit. 17. 3. 2020). Dostupné

z: http://amsp.cz/wp-content/uploads/2019/08/Strategie-p%C5%99%C3%ADpravy-na-st%C3%A1rnut%C3%AD-spole%C4%8Dnosti-2019-2025-ma_ALBSBADJYUA2.pdf

Strategie prevence sociálně nežádoucích jevů v Královéhradeckém kraji 2017–2021 [online]. Královéhradecký kraj, 2016 (cit. 20. 3. 2020). Dostupné z: <http://www.kr-kralovehradecky.cz/assets/krajsky-urad/socialni-oblast/socialni-prevence/prevence-kriminality/Strategie-prevence-socialne-nezadoucich-jevu-v-Kralovehradeckem-kraji-2017---2021.pdf>.

Strategie rozvoje Královéhradeckého kraje 2014–2020 [online]. Královéhradecký kraj, 2019 (cit. 20. 3. 2020). Dostupné z: http://www.kr-kralovehradecky.cz/assets/rozvoj-kraje/rozvojove-dokumenty/rozvoj-2014-2020/Strategie_rozvoje_KHK_2014-2020.pdf.

Trendy Česka [online]. ČT, 2016 (cit. 20. 3. 2020). Dostupné z: http://www.ceskatelevize.cz/ct24/sites/default/files/1723497-trendy_ceska_2016_vlna_22_brezen_0.pdf

Work life balance is all about hours... or is it? [online]. SelfLearning, 2020 (cit. 20. 3. 2020). Dostupné z: <https://www.selflearning.cz/clanek/dual/manazer/SR2130720/rovnovaha-mezi-praci-a-zivotem-neni-jen-o-pocitani-hodin-id-2130720>

Slovník cizích slov. Dostupné z: <https://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/workshop-verksop>

9 Přílohy

Tabulka č. 3: Základní charakteristiky tradiční, moderní a postmoderní rodiny

	Tradiční	Moderní	Postmoderní
Struktura	široká, vícegenerační	nukleární, manželská	variabilní, individualizovaná
Základní kapitál	ekonomický	ekonomický, sociální kulturní	sociální, KULTURNÍ
Legitimizace	sex, děti	děti	NELEGITIMIZUJE
Role	komplementární, hierarchizované	segregované, komplementární	individualizované
Funkce	univerzální	pečovatelské, statusotvorné, citové	CITOVÉ
Autorita	otec	otec-matka, funkčně segregované	individualizovaná, slabá
Reprezentace diskursu	náboženská, církevní	občanská	masmediální
Mezigenerační přenos	patrilineární, autoritativní	demokratický, smíšený	slabý

Zdroj: Ivo Možný. 2011. Rodina a společnost

Seznam osob, které se na tvorbě návrhu podílely:

Bc. Kateřina Hubertová – členka regionální platformy - knihovna Hradec Králové, vedoucí metodického oddělení

Ing. Petra Horáková – členka regionální platformy - Síť pro rodinu, koordinátorka pro Královéhradecký a Pardubický kraj

Mgr. Jana Ouřetská – členka regionální platformy - Krajský úřad Královéhradeckého kraje sociální odbor, Referent oddělení sociální práce, prevence a registrace soc. služeb

Mgr. Martina Smudková – členka regionální platformy - Krajský úřad Královéhradeckého kraje sociální odbor, Vedoucí oddělení sociální prevence

Mgr. Milan Školník – člen regionální platformy - Filozofická fakulta, Univerzita Hradec Králové, interní doktorand, specialista na roli žen ve veřejné správě

Mgr. Martin Vlasák – člen regionální platformy - OD5K10, z.s./RC Rybka, Vedoucí nízkoprahového centra v Rychnově nad Kněžnou

Mgr. Jana Fröhlichová – Ministerstvo práce a sociálních věcí, Na Poříčním právu 1, 128 01 Praha 2, Odbor sociálních služeb a sociální práce, projekt Implementace politiky stárnutí na krajskou úroveň

Bc. Roman Barabáš – Ministerstvo práce a sociálních věcí, Na Poříčním právu 1, 128 01 Praha 2, Odbor rodinné politiky a ochrany práv dětí, Krajský poradce projektu „Krajská rodinná politika“